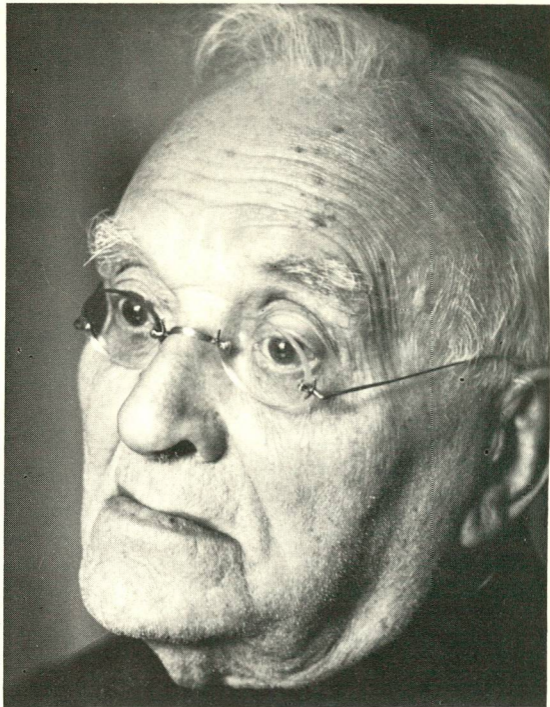

STRACKE, Desiderius Adolf, jezuiet, historicus
(Antwerpen 12 december 1875 - Antwerpen
18 februari 1970).

Geboren te Antwerpen uit een Friese vader en een
Vlaamse moeder uit Geel, opteerde hij voor het

Belgisch staatsburgerschap. Via zijn moeder is kardinaal Suenens met hem verwant.

Een deel van de lagere en heel zijn middelbare studie deed de jonge Stracke aan het O.-L.-Vrouwcollege der Jezuiten te Antwerpen (1883-'92). Op 23 september 1892 trad hij binnen bij de Jezuiten te Drongen, waar hij verbleef tot 1896, als novice en als student in de klassieke talen. Filosofie en Germaanse talen studeerde hij van 1896 tot 1900: twee jaar in St.-Mary's Hall te Stony Hurst (Lancashire) in Engeland, één jaar te Valkenburg in Nederland en nog één jaar in Denemarken in het college der Jezuiten bij Kopenhagen. In 1900 werd Stracke benoemd tot leraar der poësis aan het St.-Michielscollege te Brussel, maar hij werd nog hetzelfde jaar naar Drongen gestuurd om er zijn jonge confraters in de talen te onderrichten. Intussen legde hij voor de Centrale Examencommissie te Brussel de kandidatuursexamens af in klassieke en Germaanse talen. Na één jaar (1903-'04) colleges aan de Universiteit te Leuven volgde daar zijn promotie bij prof. Scharpé met een studie over de middelnederlandse heiligenlevens van Christina van St.-Truiden en Lutgart van Tongeren, waarmee hij laureaat werd in de interuniversitaire wedstrijd. In 1904 begon hij te Leuven zijn studie in de theologie. Hij richtte er voor zijn confraters een Nederlandse academie op; daarom achtten zijn oversten het verkieslijk dat hij zijn verdere theologische opleiding volgde in Polen (1905-'08). Onderwijl werd hij op 24 maart 1907 te Krakau tot priester gewijd. Van 1908 tot '09 deed hij zijn 3de noviciaatsjaar te Tarnapol in het toenmalige Galicië (later Oekraïne, nu Sovjetrepubliek).

Van 1909 tot '12 was dr. Stracke leraar aan het Jezuietencollege te Aalst. Daar richtte hij een gebedenbond op voor Vlaamse studenten. Onder zijn leiding kwam het Studententoneel tot nieuwe bloei en hadden een reeks ophefmakende voorstellingen van Vondel plaats, waarvoor pater Taey-

mans de decors tekende. Op de leerlingen had Stracke gedurende die korte tijd een grote invloed; de meest bekende onder hen was Jozef van Opdenbosch. Intussen had pater Stracke op 2 februari 1910 zijn plechtige geloften afgelegd en werd hij in 1913 naar Drongen gestuurd om er zich te volmaken in kanselwelsprekendheid. Dit jaar reeds is getekend door enkele van zijn opzienbarende redevoeringen: Recht en Liefde, Volksslaap en Ontwaken en vooral Arm Vlaanderen. Hetzelfde jaar ging hij een polemieek aan met prof. H. Pirenne over Vlaanderens tweetaligheid in het verleden. Tegelijkertijd reisde hij wekelijks een dag naar Namen om er Nederlandse literatuurgeschiedenis te doceren aan de Facultés Universitaires Notre Dame de la Paix.

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog werd hij hulpaalmoezenier voor het Naamse garnizoen. Hij trad tegelijkertijd als zielzorger en ziekenverpleger en als tussenpersoon op bij de capitulatie van het fort Emynes. Na enkele maanden de bibliotheek van het studiehuis te Leuven midden in de verwoeste stad te hebben bewaakt, werd Stracke naar Oostakker gezonden. Daar zou hij zijn tijd verdelen tussen het verlenen van geestelijke bijstand aan de gevangenen Polen, Tsjechen en Russen in een kamp, en leiding aan een reeks katholieke studenten en professoren van de vernederlandste universiteit, vooral L. Dosfel. In 1916 hield hij een lezing voor de meisjesbond Klimop te Antwerpen, waarin activistische opvattingen goedgekeurd werden. Op een vraag van de Duitse bisschoppen om Vlaamse zielzorgers voor de uitgeweken arbeiders meldde pater Stracke zich met toestemming van de Gentse bisschop Seghers eind december 1917 bij de kardinaal-aartsbisschop van Keulen, die hem doorstuurde naar de bisschop van Paderborn, waar een carthotheek bestond van 75.000 in Duitsland verblijvende Vlaamse arbeiders. Hij oefende zijn apostolaat uit, zowel bij vrijwillig als bij verplicht tewerkgestelden, en bezocht de kampen van Holzminden en Göttingen, waar hij J. Goossenaerts en Staf Bruggen bezocht.

Zijn goedkeuring op morele gronden van de arbeid die niet rechtstreeks ten dienste stond van de oorlogvoering, werd hem later als een hulpverlening in manschappen aan de vijand ten laste gelegd. Daarom lieten zijn oversten hem na de wapenstilstand niet naar België terugkeren, maar stuurden hem naar Nederland waar hij gedurende twee jaar in 's-Gravenhage en een jaar in Rotterdam kapelaandienst verrichtte. Daar was hij een steun voor veel uitgeweken activisten. In 1921 werd hij met een delicate opdracht naar Lodz in Polen gestuurd, waar men iemand nodig had die Duits en Pools kende, maar noch Duitser, noch Pool was. Daar bereikte hem de dagvaarding voor zijn proces. Zijn oversten lieten hem vrij er al dan niet gevolg aan te geven. Stracke kwam terug, meldde zich aan de gevangenis, waar men hem niet verwachtte en naar Oostakker liet gaan. Frans van Cauwelaert had zich bereid verklaard als verdediger op te treden, maar de orde-oversten, die het proces zo onopvallend mogelijk wensten, verhinderden het, en meester Buysse, in Vlaanderen een kleurloze figuur, werd als verdediger aangeworven. Op 18 mei 1922 kwam Stracke voor het Assisenhof, dat op 20 mei het vonnis uitsprak: 3 jaar gevangenisstraf en 5 jaar ontzetting uit zijn burger-

rechten. Dit hoewel men toegaf dat niet vastgesteld kon worden, of zijn toespraken effect sorteerden. Op 7 augustus 1922 werd het ingesteld beroep afgewezen. Van de 3 jaren heeft Stracke 9 maanden in de gevangenis doorgebracht; gedurende de eerste drie maanden was hem het celebreren van de mis niet toegestaan. Door tussenkomst van mgr. Heylen werd hem daarna de mogelijkheid daartoe gegeven. In februari 1923 kwam hij vrij. Zijn oversten stuurden hem naar Alken, waar hem de zielzorg voor de vreemde arbeiders in het Limburgs kolenbekken werd toevertrouwd. Later kwam hij naar Mechelen, waar hem echter geen preek- of biechtjurisdictie verleend werd. Bij de drukke Goede Week van 1925 stond kardinaal Mercier wel toe dat hij in de kloosterkerk de biecht hoorde, maar zonder dat zijn naam op de biechtstoel vermeld werd.

Ondertussen vatte Stracke zijn wetenschappelijk levenswerk aan: de studie van de geschiedenis der Nederlandse vroomheid. Hij stelde de behoefte vast aan het verzamelen van de documentatie, het materiaal, de oude werken, en het bijeenbrengen van enkele medewerkers. De plaatselijke overste aanvaardde het plan. In 1925 werd het Ruusbroecgenootschap (z. aldaar) gesticht, waarvan Stracke de praeses werd. Hij maakte het naar buiten bekend door een lezing op de Wetenschappelijke Congressen van 1926, hij verzamelde zelf ongeveer 20.000 oude devote boekjes en stichtte in 1922 het tijdschrift *Ons geestelijk erf*, dat hij bleef leiden tot 1945 en waarin hij ongeveer 90 bijdragen publiceerde. Bovendien heeft Stracke verscheidene grote wetenschappelijke publikaties en tekstuitgaven op zijn actief. Het belangrijkste is wel zijn medewerking aan de grote Ruusbroec-uitgave. Om de onderneming financieel mogelijk te maken stichtte hij naast het genootschap in 1934 de Ruusbroec-Vereniging. Het Ruusbroecgenootschap werd in 1937 door de generaal-overste Ledochowski als een instituut der Jezuitenorde goedgekeurd. Naast dit wetenschappelijk werk bleef Stracke de zielzorg uitoefenen en stichtte hij de Ignatius-Vereniging om regelmatig geestelijke recollecties voor intellectuelen te beleggen. Gedurende de Tweede Wereldoorlog zou hij al zijn krachten wijden aan deze beide werkzaamheden. Op 30 mei 1942 sprak hij op de Brugse cultuurdagen: „In de leer bij Jacob van Maerlant”, waarin hij een Grootnederlandse belijdenis aflegde: „Omdat ik Vlaming ben en blijf”. Deze stoute openhartige rede verwekte een storm. Een spreekverbod volgde. De ordes-provinciaal wilde echter niet optreden alvorens juiste inlichtingen te bezitten en stuurde pater Joliet, de rector der Brugse residentie, om inlichtingen naar de aanwezige Dom M. van Assche en A. Dumon. In september 1944 spande Stracke zich dadelijk in om het leed van velen in Vlaanderen te lenigen.

Wegens zijn leeftijd nam Stracke in 1946 ontslag als praeses van het Ruusbroecgenootschap; hij werd er opgevolgd door pater L. Moereels, terwijl hij naar Oostakker verhuisde. Op aandringen van Moereels om hem als raadsman en medewerker bij zich te hebben kwam hij in 1948 terug naar het Ruusbroecgenootschap, waar hij nog tot 1953 bleef, waarna hij zijn intrek nam in het Xaveriuscollege te Borgerhout. Hoewel nu een handicap hem het lopen bemoeilijkte, zou hij nog vaak bij

vele gelegenheden een geestelijk woord spreken. Zo hield Stracke menigmaal de homilie in de jaarlijkse mis van Sint-Pietersbanden, door dr. Jef Goossenaerts in Oostakker georganiseerd, bij de rouwmis voor Julia Putman, Bruno de Winter e.a. Hij was aanwezig, toen in 1963 Wies Moens zijn 65ste verjaardag herdacht en toen in 1964 in Solbad Hall de 20ste verjaardag van Verschaeves dood herdacht werd; toen de Oostenrijkse regering de lijkrede van Dumon verbood, sprak Stracke op het kerkhof een gebed uit. Op zijn 80ste en 90ste verjaardag hadden huldigingsplechtigheden te zijner ere plaats.

Na zijn overlijden werd Stracke op het erepark van het Antwerpse kerkhof bijgezet; burgemeester Lode Craeybeckx sprak bij die gelegenheid een diepgevoeld afscheidswoord uit voor Stracke, die al zijn liefde schonk aan Arm Vlaanderen (z. ook aldaar).

De rol van Stracke was, zoals Elias het noemt, „mensenvormend”. Dit wordt al geïllustreerd door het feit dat Elias menige bladzijde aan hem wijdt, wanneer hij spreekt over de Vlaamse gedachte, en dat Stracke ternauwernood vermeld wordt bij de behandeling van de V.B. Stracke was een zaaier van gedachten, maar niet actief in een politieke beweging, hij verdedigde de activistische en de nationalistische gedachte zonder rechtstreekse bemoeiingen in het activisme, Vlaams-nationalistisch en extreem Diets. Het gezag van Stracke is in Vlaanderen enorm geweest. Volgens Willemsen is „de a-politieke inslag van een deel van het Vlaams-nationalisme, van de jeugdbeweging vooral terug te voeren op de invloed van Stracke”. Zijn optreden stak schrill af tegen de romantiek en de bombast die de V.B. dikwijls aankleefden, en was zo beslist zijn tijd vooruit. Van Arm Vlaanderen af, met zijn sociale bezorgdheid, treft ons de bitterheid en de ernst van toon, een allesbehalve romantische visie. Stracke werd vaak pessimisme verweten, hijzelf noemde het realisme, dat echter nooit de hoop opgaf en waarvoor hij persoonlijk alles veil had, zodat pater Callewaert in de feestrede bij zijn 80ste verjaardag zeggen kon : „U hebt beleefd de tragiek van de gehoorzaamheid, de akeligheid van de gevangenis, de hopeloosheid van de ballingschap in een vreemd land zo vreselijk alleen, de landloperij zonder vaste voet, het bekeken worden en gewantrouwd als een omstreden figuur, het verkeerd geïnterpreteerd worden, het doodgezwegen worden, het niet passen in een conjunctuur, wellicht het gedoemd worden tot aan waanzinnige en naïeve dwaas”.

WERKEN : *Volksslaap en Ontwaken* (1913); - *Recht en Liefde* (1913); - *Arm Vlaanderen* (1913); - *Was Vlaanderen altijd tweetalig als Nu?* (1913); - *Ons onbewust Koningschap* (1916); - *Over Nederlandsche Letterkunde en Mystiek* (1926); - *Hymne aan de Moedertaal* (1942); - *In de leer bij Jacob van Maerlant* (1942); - *Vlaanderens Nood* (1954); - *Vlaanderens Brood* (1954); - *Wordt Vlaanderen nog eens groot?* (1955).

LITERATUUR : L. Dosfel, *Pater Stracke*, in *De Tijd* (22 mei 1922), opgenomen in *Verzameld Werk*, V (z.j.); - J.L. van Strijen (= L. Reypens en J. Goossenaerts), *Dr. D. Stracke*, in *Wetenschap in Vlaanderen*, jg. 1 (1935, p. 57-59); - J.D.M. Cornelissen, *Dr. D.A. Stracke S.J.*, in *Wetenschap in Vlaanderen*, jg. 1 (1935, p. 59); - T. Brandsma, *De Hovenier op het Geestelijk Erf*, in *Wetenschap in Vlaanderen*, jg. 1 (1935, p. 60-61); - D.M., *Ten geleide : Pater Stracke, 75 jaar*, in A. Stracke, *Volksslaap en Ontwaken* (1951, tweede uitgave); - *Gedenkboek Pater Dr. D.A. Stracke S.J.* (1956); - *Pater Stracke-nummer van Dietsland-Europa*, jg. 5 (1960); - H.J. Elias, *Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte*, IV (1965); -

J. Florquin, *Pater Stracke*, in *Ten huize van...*, IV (1968); -
A.W. Willemsen, *Het Vlaams-nationalisme. De geschiedenis
van de jaren 1914-1940* (1969, tweede uitgave); - L. Moereels,
In memoriam Dr. Desideer Adolf Stracke S.J., in *Ons Gees-
telijk Erf*, jg. 44 (1970, p. 1-6); - A. de Bruyne, *Trouw* (1973).

AMANDUS DUMON